

פענוח הערות ומראי-מקומות

בס"ד. לקוטי שיחות חלק י"ט, עשרים באב

מגילה ה' ע"א: באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין
אבל זמן עצי כהנים ותשעה באב חגיגה והקהל מאחרין ולא מקדימין.

דער זכות פון יואב בן צרוי' האָט עס ביי זיי אַרויס־ גערופן* אבג ב. אין וואָס איז באַשטאנען דער גודל המעלה פון נדבת עצים בעשרים באב, וואָס צוליב דעם זוכט מען ביי דער משפחה אַ ספּעציעלע נתינת כח און זכות אבות די גמרא זאָגט (*): מחמשה עשר באב ואילך תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה לפי שאינן יבשין" (פון חמשה עשר באב און ווייטער ווערט שוואכער די קראפט פון דער זון און פון דאָן אָן האָט מען שוין ניט געשניטן קיין ביימער פאַר דער מערכה (פון מזבח), ווייל זיי זיינען ניט טרוקן). דער דין איז אַז ווערימדיק האָלץ איז פסול צום מזבח, און דעריבער, בשעת תשש כחה של חמה", האָט מען חושש געווען אַז די עצים זיינען ווערימדיק די ערשטע נדבת עצים נאָך חמשה עשר באב איז געווען בעשרים באב. דאָס האָלץ האָט מען געמוזט שניידן פריער כנ"ל, און די בני המשפחה האָבן עס געבראַכט פאַרן מזבח בעשׁ רים באב, אין אַ צייט ווען קיין אַנדערע גוטע האָלץ האָט מען שוין ניט גע־ קענט שניידן. ועוד: זיי האָבן געהאַט אינזינען כמה זמן איידער מ'האט גע־ דארפט די האָלץ, חוקר זיין וועגן דעם וכו' און צוגרייטן אויף שפּער טער (*). און דעריבער האָט די נדבת עצים פון דעם טאג, עשרים באב און אויך די נדבה פון דער משפחה וואָס האָט מנדב געווען נאָך זיי בעשרים באלול) אַ חשיבות וואָס איז ניטאָ באַ די נדבות פון יענע משפחות וואָס האָבן מנדב געווען פריער, וואָרום זיי האָבן געגעבן האָלץ אין אַ צייט ווען מען האט עס געקענט שניידן פון דאָס ניי, און ווייל די נדבות פון נאָך חמשה עשר באב, זיינען געווען ספּעציעל חשוב, דעריבער קלערט די גמרא. פון וואנען עס האָט זיך גענומען אַזאָ פעולה חשובה ביי די משפחות (*) ג. נאָך מער: די עצים אַליין זיי נען קיין קרבן ניט געווען. מ'האט זיי געדארפט האָבן למערכה אויף וועלכע מ'האט מקריב געווען קרבנות.

(1) לקוטי שיחות חלק ד עמוד 1103: א. דעם איינציקן מאָל וואָס איך האָב לע"ע געפונען עס זאל דערמאָנט ווערן אין ש"ס דער טאָג עשרים באב (*) איז אין מסכת תענית). די משנה דער־ציילט דאָרטן, אַז כ' אב איז געווען א יום טוב ביי אַ געוויסער משפחה, צוליב דעם וואָס אין דעם טאג האָט מען גענוצט זייער האָלץ אויפן מזבח אין בית המקדש. ס'איז געווען א צייט ווען אין דער לשכה איז ניט געווען קיין האָלץ, האָבן דאָן געוויסע משפחות זיך מתנדב געווען צו ברענגען האָלץ פאַרן מזבח. ווען עס האָט זיך אויס־ געלאָזט דאָס האָלץ וואָס עס האָט געבראַכט איין משפחה, האָט עס דאָן מנדב געווען אַ צווייטע, א.ו.ו. האָט מען מתקן געווען, אַז אין דעם טאג וואָס אַ משפחה האָט דאָן געבראַכט האָלץ זאָל מען אין דעם טאָג נוצן פון איר האָלץ אויך אין דער צייט ווען ס'איז פאַראַן האָלץ אין דער לשכה, און דער טאָג איז געווען דער יום טוב פון דער משפחה (*). וועגן דער משפחה וואָס האָט מנדב געווען האָלץ בעשרים באב, איז פאַראַן אין גמרא צוויי דיעות): ר' מאיר זאָגט הן הן בני דוד בן יהודה" און ר' יוסי זאָגט הן הן בני יואב בן צרוי". ולכאורה, ווי איז שייכות א פלוגתא אין אַ מציאות? נאָך מער: ס'איז דאָך אלו ואלו דברי אלקים חיים" (*), איז ווי קען עס זיין בענינינו? ויש לומר, אַז די אויבנדערמאָנטע פלוגתא צווישן ר"מ און ר"י, איז ניט אין מציאות: צי ס'איז געווען די משפחה אָדער אַן אַנדערע - נאָר ביי דעם רעדן וועגן איין און דער זעלבער משפחה וואָס האָט געשטאַמט פון ביידן, פון דודין און פון יואב' (דורך זייער מתחתן זיין צווישן זיך) (*), און די מחלוקת פון ר' מאיר און ר' יוסי איז: דורך וועלכער מעלה און חשיבות פון דער משפחה, איז געקומען זייער מנדב זיין עצים למזבח בעשרים באב. ר' מאיר האַלט, אַז דער זכות פון דוד המלך האָט עס ביי זיי אַרויסגערופן, און ר' יוסי האַלט אַז

דער קרבן אליין וועלכן מ'האט פֿאַר־ברענט אויף די עצים – איז ניט געווען דוקא זייערער, אָדער מקרבן צבור (וואָס זיי זיינען אַ טייל פון צבור) עס זיינען געווען קרבנות פון אַלע אידן. ועוד יותר: צווישן די קרבנות זיינען געווען אויך חטאות. אשמות וכדומה, וואָס עס האָבן גע־בראַכט בעלי עבירות אַלס כפרה אויף זינד. פונדעסטוועגן האָבן די משפחות חוקר געווען מיט א צייט פריער וכו' כנ"ל – ניט צוליב זיך אליין נאָר בכדי צו אַרויסהעלפן אַ אידן וואָס איז דורכגעפאלן אין אַן עבירה. אַז ער זאל קענען מקריב זיין אַ קרבן וואָס זאל אויף אים מכפר זיין. – און נאָך אַ גרעסערער ענין: אַט דער אָפגעבן אַ זאך וועלכע מען קען ניט קריגן, אויף צו אַרויסהעלפן אַ זינדיקן אידן, איז געווען מיט שמחה, ביז אַז מען האט דעם טאג, יום קרבן עצים. געמאַכט פֿאַר אַ יום טוב פון דער משפחה. און אין דעם איז די פלוגתא פון ר"מ מיט ר"י, צי דער כח פֿאַר אַזאַ הנהגה האָט זיך גענומען פון דוד המלך אָדער פון יואב בן צרוי.

לקוטי שיחות חלק ט עמוד 86. א. ע"פ המבואר לעיל: אין דעם חילוק צווישן חדש אב און חדש אלול, קען מען אויך מבאר זיין וואָס עס ווערט דערציילט אין משנה אז עשרים באב איז געווען דער טאָג ווען בני פחת מואב בן יהודה" האָבן מנדב געווען עצים פארן מזבח, און עשרים באלול בני עדין בן יהודה". שטעלט זיך די גמרא: אויף בעשי רים בו (באב) בני פחת מואב בן יהודה" און ברענגט צוויי דיעות ווער זיי זיינען דאָס געווען: ר' מאיר זאָגט בני פחת מואב בן יהודה הן הן בני דוד בן יהודה" און ר' יוסי זאָגט הן הן בני יואב בן צרוי". דערנאָך שטעלט זיך די גמרא אויף בעשרים באלול בני עדין בן יהודה" און ברענגט אויך וועגן זיי צוויי דיעות: ר' יהודה האַלט | בני עדין בן יהודה הן הן בני דוד בן יהודה" און ר' יוסי זאָגט הן הן בני יואב בן צרוי" דערנאָך ברענגט די גמרא דעם לשון המשנה באחד בטבת שבו בני פרעוש שני", און פרעגט: מני מתניתין. אי ר' יוסי ליתני (ביי די בני עדין) שבו בני יואב בן צרוי שני" (ווי באַלד אַז הן הן בני יואב בן צרוי פונקט ווי בני פחת מואב" האָט גע־דאַרפט שטיין שני" – אַזוי ווי ביי בני פרעוש", וואָס ביי דעם צווייטן זמן פון זייער נדבה שטייט דער לשון שני"?) און די גמרא ענטפערט: תרי תנאי ואליאב דר' יוסי" ולכאורה, צוליב וואָס דאָרף די גמי פרעגן פון דעם לשון שני" וואָס שטייט ערשט ווייטער אין דער משנה באַלד אויפן אָרט שטעלט זיך דאָך אויך אַ (גרעסערע) קשיא: פאַרוואָס ביי עשרים באב רופט מען די בני יואב בן צרוי" מיטן נאמען בני פחת מואב" און ביי עשרים באלול בני עדין" ? זעט מען דערפון, אַז דאָס (וואָס די זעלבע משפחה ווערט אָנגערופן ביי איין נדבה מיט איין נאָמען און ביי אַ צווייטער נדבה מיט אַן אַנדער נאָם מען) האַלט ניט די גמרא פֿאַר אַ קשיא", דאָס זיינען טאַקע צוויי פֿאַר־שידענע נעמען אָבער ס'איז די זעלבע משפחה. [ווי"ל:

וויבאלד אַז דעם תירוץ תרי תנאי כו' " זאָגט די גמרא בלויז בכדי צו פאַרענטפערן די קשיא מני מתניתין כו' ליתני כו' שני" (מצד דעם וואס מען זעט אַז די משנה נוצט זיך מיטן לשון שני" בננוגע די בני פרעוש), און מצד דעם איז די גמרא מחדש תרי תנאי כו' (און אַז איינע פון די צוויי משפחות בני פחת מואב אָדער בני עדין איז געווען ניט בני דוד און ניט בני יואב. איז דאָך פאַרשטאַנדיק, אַז בננוגע צו די צוויי ברייתות גופא (וואָס אין גמ' שטייט ניט אַז ס'איז תרי תנאי") קען מען אָננעמען * אַז עס איז ניט קיין פלוגתא צווישן זיי, און בני פחת מואב" מיט בני עדין" זיינען די זעלבע משפחה]. און וויבאלד אַז די זעלבע משפחה ווערט אָנגערופן ביי די צוויי נדבות מיט אַנדערע נעמען איז מובן. אַז די נדבת עצים בעשרים באב איז שייך צו (דעם נאמען) בני פחת מואב", און פון עשרים באלול – צו (דעם נאמען) בני עדין". ב. וועט מען עס פאַרשטיין בהק' דים וואָס מען האט שוין גערעדט אַמאָל בארוכה. אַז די נדבת עצים בעשרים באב און בעשרים באלול, האָט געהאַט אין זיך אַ מעלה מיוחדת לגבי דער נדבת עצים אין אַנדערע זמנים וואָס ווערן אויסגערעכנט אין דער משנה: מחמשה עשר באב ואילך .. לא היו כורתין עצים למערכה לפי שאינן יבשין" 11, קומט דאָך אויס, אַז בעש־רים באב און בעשרים באלול (נאָך חמשה עשר באב) האָט מען שוין ניט געקענט שניידן קיין (אַנדערע גוטע) עצים. און פונדעסטוועגן האָבן די צוויי משפחות הנ"ל אַוועקגעגעבן זיי ער האַלץ פֿאַרן מזבח, בכדי אַז אַלע אידן, אפילו בעלי עבירה, זאָלן קענען מקריב זיין זייערע קרבנות לכפר על עוונותיהם. ונוסף לזה: אט דעם אַוועקגעבן עפעס וואָס מען קען ניט קריגן, צו־ליב אַרויסהעלפן אַ זינדיקן אידן – האָבן זיי געטאָן בשמחה, ביז אַז מען האָט יענעם טאָג – יום קרבן העצים קובע געווען פֿאַר אַ יום־טוב פון דער משפחה 12. ג. אָבער אין דעם ענין גופא, פון אָפגעבן – ובשמחה – עפעס אַזוינס וואָס מען קען ניט קריגן, בכדי אַרויסצוהעלפן אַ צווייטן אידן – זיי נען פאַראַן צוויי אופנים: איין אופן איז, אַז דער מנדב קוקט אויף דעם אידן וואָס דאָרף ברענגען דעם קרבן – פון אויבן אַראָפּ: יענער איז אַזאַ וואָס איז נכשל גע־וואָרן אין אַ חטא און דאָרף אָנקומען צו אַ קרבן; און ער, דער מנדב, איז אַזאַ וואָס שטייט בתכלית השלימות. ביז אַז ניט נאר וואָס ער דאָרף ניט אָנקומען צו אַ קרבן פֿאַר זיך אליין נאר ער פאַרמאָגט אפילו האַלץ אויך פֿאַר אַ צווייטן (און אין אַזאַ צייט ווען מען קען שוין קיין גוטע האַלץ ניט קריגן), און מצד מצות הצדקה גיט ער אַוועק זיין האַלץ צוליב יענעם, און ער טוט עס בשמחה (באופן פון והמפייסו" 13). אַ צווייטער אופן איז אָבער, אַז ער איז זיך מתבונן: אמת טאַקע אַז זיינע כחות הגלויים זיינען בתכלית השלימות, אָבער – ווער ווייס וואָס עס טוט זיך מיט זיין עצם הנפש און דאָס דערנעמט עס ביז לבכי" (במרי" רות) 14, דאָס פועל'ט אויף אים אַז ער זאָל זוכן צו טאָן אַ צווייטן אידן אַ טו־בה, ווייל ביי

אים איז אָפּגעלייגט, אַז כאָטש דער צווייטער איז נכשל גע-
וואָרן אין אַ חטא איז יענער העכער פון אים 15. ד. און דאָס
איז דער חילוק צווישן דער נדבת עצים בעשרים באב פון בני
פחת מואב", און דער נדבת עצים בעשרים באלול 18 פון בני
עדין": מצד דעם ענין פון חדש אלול. חדש הרחמים, ווען ביי
אים איז מאיר גילוי אלקות, פילט ער אַז ער איז בן עדין -
שהי' מעדן עצמו להיות מיושב דעת בדברי תורה" 17, אַז ער
האָט אַ ספּעציעלן געשמאק אין תורה און אעפ"כ איז ער
יורד פון זיין מזריגה בכדי אַרויסצוהעלפן אַ צווייטן אידן -
שלמטה ממנו ; - אָבער מצד דעם ענין פון חדש אב חדש
הדינים, ווען ער דערהערט דעם עזבני גו' שכחני", דאָן איז ער
מרגיש ווי ער איז פון בני פחת מואב", פון רות המואב' 18,
וואָס בי חסדי ה' האָט זי זיך מגייר געווען. און דעריבער
קוקט ער אויף יעדן אידן. - ווי יענער שטייט העכער פון
אים, און במילא העלפט ער יעדן מיט וואָס ער קען. - ועפ"ז
איז אויך פאַרשטאַנדיק וואָס פון פשטות הכתובים אין
תושב"כ אין משמע, אַז בני פחת מואב שטאַמען פון יואב 19
און בני עדין פון דוד 20, ווייל עבודתו של יואב איז געווען
בעיקר מלחמה, עבודת הבירור רים, און עבודתו של דוד איז
געווען בעיקר עסק התורה

(2. תענית כו.) זמן עצי כהנים והעם, תשעה. באַחד בְּנִיסָן, בְּנִי
אֶרֶח בֶּן יְהוּדָה. בְּעֶשְׂרִים בְּתַמּוּז, בְּנֵי דָוִד בֶּן יְהוּדָה. בְּחֻמְשָׁה
בָּאָב, בְּנֵי פֶרַעַש בֶּן יְהוּדָה. בְּשִׁבְעָה בּוֹ, בְּנֵי יוֹנָדָב בֶּן רָכָב.
בְּעֶשְׂרֵה בּוֹ, בְּנֵי סִנְאָה בֶּן בְּנִימִין. בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר בּוֹ, בְּנֵי זִתּוּא בֶּן
יְהוּדָה, וְעַמּוּהָ כַהֲנִים וְלוֹיִם וְכָל מִי שִׁטְעָה בְּשִׁבְטוֹ, וּבְנֵי גּוֹנְבֵי
עָלִי בְנֵי קוֹצְעֵי קְצִיעוֹת. בְּעֶשְׂרִים בּוֹ, בְּנֵי פַחַת מוֹאָב בֶּן יְהוּדָה.
בְּעֶשְׂרִים בְּאַלּוּל, בְּנֵי עֲדִין בֶּן יְהוּדָה. בְּאַחַד בְּטַבַּת שְׁבּוֹ בְּנֵי
פֶרַעַשׁ שְׁנִיָּה. בְּאַחַד בְּטַבַּת לֹא הָיָה בּוֹ מַעֲמָד, שֶׁהָיָה בּוֹ הִלָּל
וְקָרְבָן מוֹסָף וְקָרְבָן עֲצִים:

נחמ' פרק י פסוק לה. והגורלות הפלנו על-קרְבָן העֲצִים
הכהנים הלויים והעם לְהֵבִיא לְבֵית אֱלֹהֵינוּ לְבֵית-אֲבֹתֵינוּ
לְעֵתִים מְזֻמָּנִים שָׁנָה בְּשָׁנָה לְבַעַר עַל-מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
כְּכַתּוּב בַּתּוֹרָה:

תענית כח. עיין הערה הבה

(3. תענית כח.) זמן עצי כהנים והעם כו' ת"ר למה הוצרכו
לומר זמן עצי כהנים והעם אמרו כשעלו בני הגולה לא מצאו
עצים בלשכה ועמדו אלו והתנדבו משלהם וכך התנו נביאים
שביניהם שאפי' לשכה מלאה עצים יהיו אלו מתנדבין משלהן
שנאמר (נחמיה י, לה) והגורלות הפלנו על קרבן העצים
הכהנים הלויים והעם להביא לבית אלהינו לבית אבותינו

לעתים מזומנים שנה בשנה לבער על מזבח ה' אלהינו ככתוב
בתורה:

ירושלמי שקלים פרק ד הלכה א. התרומה מה היו עושין בה
כול'. מה ראה זמן עצי כהנים והעם להימנות. אלא בשעה
שעלו ישראל מן הגולה ולא מצאו עצים בלישכה ועמדו אילו
ונתנדבו עצים משל עצמן ומסרום לציבור וקרבנו מהן קרבנות
ציבור. והתנו עמהן הנביאים שביניהם שאפילו לשכה מליאה
עצים ועמדו אילו ונתנדבו עצים משל עצמן שלא יהא קרבן
מתקרב אלא משלהן תחילה.

ירושלמי תענית פרק ד הלכה ד. הלכה: מה ראה זמן עצי
כהנים והעם להימנות. אלא בשעה שעלו ישראל מן הגולה
ולא מצאו עצים בלישכה. ועמדו אילו ונתנדבו עצים
משל עצמן ומסרום לציבור וקרבנו מהן קרבנות ציבור. והתנו
עמהן הנביאים שביניהם שאפילו לשכה מליאה עצים [שהיו
מביאין מעצמן]. ועמדו אילו ונתנדבו עצים משל עצמן. שלא
יהא קרבן מתקרב אלא משלהן תחילה.

ירושלמי מגילה פרק א הלכה הלכה ד. אָבֵל זמן עצי כהנים.
מה ראה זמן עצי כהנים והעם להימנות. אלא בשעה שעלו
ישראל מן הגולה ולא מצאו עצים בלישכה ועמדו אילו
ונתנדבו עצים משל עצמן ומסרום לציבור וקרבנו מהן קרבנות
ציבור. והתנו עמהן הנביאים שביניהם שאפילו לשכה מליאה
עצים ועמדו אילו ונתנדבו עצים משל עצמן שלא יהא קרבן
מתקרב אלא משלהן תחילה.

(4. תענית יב.) תא שמע דא"ר אליעזר (בן) צדוק אני מבני בניו
של סנאב בן בנימין ופעם אחת חל ט' באב להיות בשבת
ודחינוהו לאחר השבת והתענינו בו ולא השלמנוהו מפני
שיו"ט שלנו הוא התם נמי לצעורי נפשיה בעלמא הוא. רש"י
ד"ה שיום טוב שלנו היה - כדלקמן בשלשה פרקים (תענית
דף כו.) זמן עצי כהנים והעם כו' עד בחמשה באב בני פרעוש
בן יהודה בעשרה בו בני (סנאב) בן בנימין שעל ידי מעשה
קבעו להן חכמים להתנדב עצים ולהביא למערכה וכשמגיע
זמנו מביאין אותן ומדליקין אותן על גבי המזבח אע"פ שהיו
שם שאר עצים הרבה משא"כ בשאר מתנדבי עצים דאין
מבערין אותן בזמן שיש עצים אחרים במסכת מנחות (דף
קו:) אמרינן המתנדב עצים לא יפחות משני גזירין ועצים
טעונין קמיצה טעונים הגשה כו':

(5. מגילה ה.) באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין אבל זמן עצי
כהנים ותשעה באב חגיגה והקהל מאחרין ולא מקדימין.

6). **ירושלמי מגילה שם** בְּאֵילּוֹ אָמְרוּ מְקַדְּמִין וְלֹא מְאַחְרִין. קְרִיאַת מְגִלָּה וּתְרוּמַת שְׁקָלִים מְקַדְּמִין וְלֹא מְאַחְרִין. סְעוּדַת ראש חודש וְסְעוּדַת פּוּרִים מְאַחְרִין וְלֹא מְקַדְּמִין.

תוספתא מגילה פרק א ד. ד א מקרא מגילה ותרומת שקלים מקדימין ולא מאחרין בספק מילה וזמן עצי כהנים ט"ב חגיגה והקהל מאחרין ולא מקדימין:

רי"ף מגילה שם אבל בסעודת פורים וסעודת ראש חדש וספק מילה וזמן עצי הכהנים וחגיגה נותשעה באב והקהל מאחרין ולא מקדימין תשעה באב אקדומי פורענותא לא מקדימין והנך דאכתי לא מטא זמן חיוביהו:

ר"ן שם וזמן עצי הכהנים והעם. שהיו בישראל כוהנים וישראלים שהיו מתנדבים להביא עצים למערכה והיה לכל אחד זמן קבוע לספק עצים וכשחל זמנו בשבת לפי שאינו דוחה מאחרין ואין מקדימין.

ר"ח שם באלו אמרו מקדימין קריאת מגילה ותרומת שקלים דכתיב ולא יעבור אבל סעודת פורים וסעודת ר"ח וספק מילה וזמן עצי כהנים חגיגה וט' באב והקהל מאחרין ולא מקדימין.

8). **יד מלאכי כללי רש"י אות ה.** פירוש רש"י שבהרי"ף אף שרובו ככולו לקוח מדברי רש"י שבש"ס וגורע ומוסיף בו לא היה הוא עצמו המחבר אלא כותב אחר הוא שסדרו לא ידעתי מאן הוא, כן למדתי ממה שראיתי שם בפרק כל הכלים גבי אסובי ינוקא בשבתא שכתב וז"ל ואני הכותב מצאתי בערוך וכו' ולפירש"י צ"ל דדי למתקן ואסור ע"כ ולעת כזאת לא מצאתי שזה גילוי בזה בדברי המפרשים לבד ראה זה מצאתי בספר הלכה למשה ח"א ה' גניבה פ"ז הלכה ד' ובכמה מקומות דלזמנין המסדר לקח פירש"י מהגמרא וסידרו על דברי הרי"ף ואין ענין לו כלל ועיין בשלחן גבוה דף קמ"ח רע"ד שלא דקדק בזה וזה לשון הר"ב אליה רבא על א"ח סוף סי' ר"ח גם כמדומה שראיתי באיזה פוסק שכתב דלא נודע מי חיבר רש"י באלפסי אם ראוי לסמוך עליו:

שדי חמד ראה בסוף.

9). **רי"ף.** עיין הערה 6

פירוש המשניות להרמב"ם מגילה פרק א משנה ד. וכשיחול יום ט' באב יום שבת מתעניין יום ראשון כי אקדומי פורענותא לא מקדימין וכן כשיחול יום חגיגה ביום שבת נקריב ביום ראשון כמו שיתבאר במסכת חגיגה וכשיחול יום הקהל ביום השבת תהיה הקריאה ביום (שמיני) [צ"ל ראשון] וזמן עצי כהנים כבר קדם לך גדרו בסוף תעניות וכשיחול

אחד מאלו הימים ביום שבת יהיה הקרבן יום ראשון וכל אלו מאחרין לפי דלא מטא זמן חיוביהו.

מאירי שם. אבל זמן עצי הכהנים והעם והוא מה שביארנו במס' תענית כ"ח א' שהוקבעו זמנים ידועים על משפחות ידועות מתורת נדבת קדומיהם להביא עצים למערכה ועם כל משפחה מהם היו הולכים כהנים ליום וישראלים והוא שהיו קורין להם זמן עצי הכהנים והעם והיו תשעה זמנים לשמונה משפחות ומשפחה אחת שבהם היתה מביאה שתי פעמים שכך היתה הנדבה הקדומה מתחלה וכל אותן המשפחות קבעו יו"ט לעצמן כל אחת ביום שלה והיו מביאין בו קרבן והיו קורין לו קרבן עצים והוא שאמר בעזרא והגורלות הפלנו על קרבן העצים ואמר בזה שאם חל יומן בשבת שמואחרין עד למחר. ...וטעם כל אלו פירשו בגמ' ט' באב דאקדומי פורענותא לא מקדימין ושאר הדברים מפני שעדיין לא הגיע זמן חובתם ואין יציאת חובה בזמן שלא חלה חובה עדיין ואין לומר כן בט' באב שהרי אף בשמונה באב קלקלו בהיכל אלא שלא התחילו בשריפתו עד התשיעי כמו שהתבאר במסכת תענית:

10). **ר"ן שם.** ד"ה והנך. וכן זמן עצי הכהנים אי אפשר לו להקדים מערב שבת אם חל בשבת מפני חיבתו שהוא מספיק דאי אפשר לו להכניס בתחומו.

12). **ירושלמי כתובות פרק ו הלכה ה.** *גמ' רבי אבא מרי אחוי דרבי יוסי בעי לא כן תני מניין אפילו אמר הריני עומד ערום ומכסה אין אומרים לו שיעמוד ערום ויכסה אלא מכסה בראוי לה תמן אורחא דבר נשא מימר הני לי מיקום ערטיליי ומכסיא איתתי ברם הכא לכן התנה עמה מתחילה כיני מתניתא וכן המפרנסין את היתומה אמר רבי חנינא זאת אומרת שאומרים לפרנסין ללוות דו פתר לה בשאין בכיס לווין עד חמשים אבל אם יש בכיס מוסיף אמר רבי יוסי זאת אומרת שאין אומרים לפרנסין ללוות דו פתר לה בשיש בכיס אבל אם אין בכיס פוחת כהדא בילדה אתת ביומוי דרבי אמי אמר ישתבוק למועדא אמר ליה רבי זעירא גרמית יפסוד אלא יתכול דמריה דמועדיא קיים ותייא דרבי חנינא כרבי זעירא ודרבי יוסי כרבי אימי:

13). **צפע"נ מהד"ת י רע"ג.** ראה בסוף.

14). **עיין הערה 6 בר"ן שם.**

15). שה"ג * יו"ד סי' רנז. סי' ה. כשחסר בכיס של צדקה צריך הגבאי להלוות וכשימצא בכיס לאחר זמן נפרע ממנו ואין צריך ליטול רשות מהנותנים בכיס:

הגהות מרדכי ב"ב רמז תרנ"ז. ירושלמי [רמז תרנ"ז] (ביני ביני נותנין ואין מפרנסין) המשיאין את היתומה א"ר חנינא זאת אומרת שאומרים לפרנסין ללוות לצורך עניים כשנחסר בקופה של צדקה דין פתרי לה כו' פי' שר' חנינא שמדקדק כך ממתני' לפי שהוא סובר דמתני' איירי בשאין בכיס כלום אז נותנין לה ממה שמלוין מעלמא אבל אם יש בכיס נותנין לה לפי כבודה א"ר יוסי זאת אומרת שאין אומרים לפרנסים ללוות פי' ר' יוסי דייק ממתני' שאין גבאי צדקה חייבים ללוות כשנחסר בקופה דאיהו פתר ליה כשיש בקופה בכיס אבל אם בכיס פחות פי' שאין בכיס כ"כ אלא ל' או מ' [*או נ'] [*הכל] יתנו לה אבל לא ילוו כלום. הדא ילדה אתיא קומי דר' אמי פי' יתומה אחת באת לפני ר' אמי שישיאוה והיה חסר בקופה ואמר ישתבקון למועד פי' המתינו לה עד שיבא עת גביית הרגל אבל עתה אין חייבין ללוות א"ל זירא ודמית יפסיד אלא יתכול דמרי [מועדא] קיים כלומר אם ימות הגבאי קודם גביית הצדקה יפסיד זו המצוה שלא השיא זה את היתומה אלא יתכול דמריה מועדא קיים אלא כלומר יכלה המצוה וילווה וישיא אותה ויסיים המצוה כמו ותכל עבודת דמריה מועדא קיים הקב"ה הוא קיים ויקיים אותו בזכות אותה מצוה פי' דרבי חנינא ור' זעירא ודרבי יוסי ודרבי אמי שרבי חנינא סובר שחייבין [*הגבאים ללוות] ורבי אמי סובר שאין חייבין ללוות ומדשתיק ר' אמי משמע דעבד עובדא כר' זעירא וש"מ דהכי הלכתא שאומר לגבאי להלוות לצורך עניים כשחסר בכיס של צדקה כך נראה בעיני אני המחבר. אז"ק. וכתב אבי העזרי מדקרי ליה הלואה ש"מ שנפרעים מכיס של צדקה כשימצא בו לאחר זמן וא"צ ליטול רשות מן הנותנין בכיס (*אבל) [*נראה למורי ואפילו] אדם המלוה על צדקות ומעשרות הרגיל ליתן וליטול כשיבא. ואין גבאי צדקה דומה להא דתנן פ' כל הגט [*דף ל] המלוה מעות [*את] הכהן (*או) [*ואת] הלוי ואת העני להיות מפריש עליהם כו' מת צריך ליטול רשות מן היורשים ואם הלווה לפני ב"ד א"צ ליטול רשות מן היורשין ותיניא רבי אומר מתו מפריש עליהם בחזקת אותו השבט מת העני מפריש עליהם בחזקת עניי ישראל משמע לכאורה דלא יפסיד המלוה או המפריש כ"ש המלוה בכיס של צדקה שאין מיוחד לעני אחד אלא לכל עניים ועניים גופיהו ניחא להו בהכי כדאמרי' פ"ק דב"מ :

בית יוסף שם. כתוב בהגהות מרדכי דב"ב בשם א"ז דבירושלמי משמע דכשחסר בכיס של צדקה צריך הגבאי ללוות וכתב אב"ה מדקרי לה הלואה ש"מ שנפרעין מכיס של צדקה כשימצא בו לאחר זמן וא"צ ליטול רשות מהנותנין בכיס והאריך בדבר וכתב בסוף והוצרכתי להאריך כי יש

מרבתינו מביאים ראיה מפ' כל הגט (גיטין ל.) שלא יחזור לגבות מן הכיס אם לא ברשות הקהל שנותנין בו ואין נ"ל עכ"ל. וכ"כ ג"כ בפרק כל הגט דיש מרבתינו שרצו לפסוק המלוה לתוך כיס לצדקה דלא יפרע עצמו מן הכיס אם לא בדעת הקהל ול"נ לראב"ה:

ביאורי הגר"א שם. כשחסר כו'. ירושלמי פ"ו דכתובות הלכה ה' וכן המשיא את היתומה כו' א"ר חנינא זאת אומרת שאומרים לפרנסים ללוות דו פתר לה בשאין בכיס לווין עד חמשים אבל אם יש בכיס מוסיף א"ר יוסי זאת אומרת שאין אומרים לפרנסים ללוות דו פתר לה בשיש בכיס אבל אם אין בכיס פוחת כהדא בילדה א' ביומיה דר' אמי אמר ישת למועדא א"ל ר"ז כו' יתכול דמריה דמועדא קיים ואתיא דר"ח כר"ז ודר' יוסי כר' אמי. ומשמע שר' אמי קבל דבריו של ר"ז:

16). **שבת קד.** ותיסבירא! והקתיב: "אלה המצוות" — שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה! אלא מיהוה הוא, מידע לא הוה ידעין הי באמצע תיבה הי בסוף תיבה, ואתו צופים תקנינהו. ואפתי "אלה המצוות" — שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה! אלא, שכתוב וחרזו ויסדום.

רמב"ם הלכות ממרים פרק א הלכה א. בית דין הגדול שבירושלים הם עקר תורה שבעל פה. והם עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל. ועליהן הבטיחה תורה שנקאמר (דברים יז יא) "על פי התורה אשר יורוק" זו מצוות עשה. וכל המאמין במשה רבנו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת עליהן ולשען עליהן:

תמורה טז. גופא אמר רב יהודה אמר שמואל שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה אמרו לו ליהושע שאל א"ל (דברים ל, יב) לא בשמים היא אמרו לו לשמואל שאל אמר להם אלה המצוות שאין הנביא רשאי לחדש דבר.

הקדמת הרמבם לפירוש המשניות. וכאשר מת יהושע בן-נון, עליו השלום, למד לזקנים מה- שקבל מן-הפירוש ומה שהוציא בזמנו מן הדינים ולא נפלה עליו מחלקת; ואשר נפלה בו מחלקת - פסקו בו הדין על-פי רב-הזקנים. ועליהם אמר הפתוב: וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע (יהושע כד, לא). ואחרי-כן למדו הזקנים ההם מה שקבלו מפי יהושע אל הנביאים, עליהם השלום; והנביאים למדו זה לזה, ואין זמן שלא היתה בו התבוננות וחדוש הענינים. והיו חכמי כל-דור משימים דברי הקודמים; עקר, והיו לומדים מהם ומחדשים ענינים; והעקרים המקבלים לא נחלקו בהם, עד הגיע הזמן לאנשי קנסת הגדולה והם: חבי, זכריה, ומלאכי, ודניאל, וחנניה, מישאל, ועזריה, ועזרא הסופר, ונחמיה בן-חכליה, ומרדכי, וזרובבל בן-שאלתיא, ונלוו לאלה

הנביאים השלמות מאה ועשרים זקן, מן־החרש והמסגר ודומיהם; והתבוננו גם הם כְּאִשֶּׁר עָשׂוּ הַקּוֹדְמִים לָהֶם, וְגִזְרוּ גְזָרוֹת וְהִתְקִינוּ תִּקְנוֹת. וְהֶאֱחָרוֹן מִן־הַחֲבוּרָה הַטְּהוֹרָה הָיָא – הוּא רִאשִׁית הַחֲכָמִים הַנִּזְכָּרִים בַּמִּשְׁנָה, וְהוּא: שְׁמֵעוֹן הַצַּדִּיק, וְהָיָה כִּהְיוֹן גָּדוֹל בְּדוֹר הַהוּא. וְכֹאֲשֶׁר הִגִּיעַ הַזְמָן אַחֲרֵיהֶם אֶל־רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וְהָיָה יָחִיד בְּדוֹרוֹ וְאַחַד בַּזְמָן; אִישׁ שֶׁנִּמְצָאוּ בּוֹ כָּל־הַחֲמוּדוֹת וְהַמְדוּת הַטּוֹבוֹת, עַד שֶׁזָּכָה בָּהֶן אֶצֶל אֱנָשֵׁי דוֹרוֹ לְקָרוֹתוֹ: רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְשִׁמּוֹ – יְהוּדָה...

18. נדרים נה: ר' יהודה אומר הכל לפי הנודר כו': תניא כיצד א"ר יהודה הכל לפי הנודר היה לבוש צמר והצר ואמר קונם צמר עולה עלי אסור ללבוש ומותר לטעון היה טעון פשתן והזיע ואמר קונם פשתן עולה עלי מותר ללבוש ואסור לטעון:

טור יו"ד סי' רי"ח אחר כוונת הנודר כיצד היה...

שולחן ערוך שם. כל הנודר או נשבע רואין דברים שבגללן נשבע או נדר ולומדים מהם לאיזה נתכוין והולכין אחר הענין ולא אחר משמעות הדיבור כיצד היה טעון משא של צמר או פשתים והזיע והיה ריחו קשה ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר או פשתים לעולם הרי זה מותר ללבוש בגדי צמר או פשתים ולהתכסות ואינו אסור אלא להפשילן לאחריו...

20. שולחן ערוך הרב סימן רמ"ט סעי' יג. המתענה בכל ערב ראש חודש או בכל עשרת ימי תשובה או בכ' סיון פס או במיתת הצדיקים או ביום שמת בו אביו ואמו אם בפעם הראשון שאירע התענית בערב שבת השלימו עד צאת הכוכבים צריך לנהוג כן לעולם בכל פעם שיאירע בערב שבת משום שהוא כמו נדר צא וצריך שיתירו לו שלשה והוא שבשעה שהשלים בפעם הראשון היה בדעתו לנהוג כן לעולם צב או שהשלים ג' פעמים בערב שבת ולא התנה שיהא בלי נדר אבל מחמת שהשלים כמה פעמים כשאירע בחול אינו חשוב כנדר לענין שיצטרך להשלים כשאירע בערב שבת. ויש חולקין בזה צד ואומרים שבתענית יום שמת בו אביו ואמו כשחל בחול בשנה הראשונה והשלים אז התענית בודאי היה בדעתו לנהוג כן לעולם לפי שלא עלה על דעתו לחשוב היאך יתנהג להבא כשאירע בערב שבת לפיכך הרי זה כנדר וצריך להשלים לעולם אף כשאירע בערב שבת צה וכן בתענית ימי מיתת הצדיקים וערב ראש חודש אם כשהתענה פעם הראשון בחול והשלימו היה בדעתו לנהוג כן לעולם או שהתענה והשלים ג' פעמים בחול ולא התנה שיהא בלי נדר הרי זה כנדר וצריך להשלים אף כשאירע בערב שבת וכן נהגו העולם (ואף על פי כן המיקל לעת הצורך כסברא הראשונה לא הפסיד.

22. קול הרמ"ז מגילה פרק א משנה ג. זמן עצי כהנים וכו'. מתניתין זא"ז [זו אף זו קתני] לא מיבעי זמן כהנים, **דדילמא הכי התנו ביניהם מעיקרא**, אלא אפילו ט' באב דבו' נכנסו רומיים, קמ"ל דעיקר שריפת ההיכל היה ביו"ד לכן מאחרים, ולא מיבעי ט"ב (שאינו) מן התורה, אלא אפילו מה שהוא מן התורה כעין חגיגה, והיינו אפילו חגיגה הבאה עם הפסח וכשחל בשבת, דלא תימא הואיל והפסח דוחה שבת אף חגיגתו תדחה כדי לאכול בפסח כמ"ש וזה כעין קדימת השחיטה לזמן האכילה ודהקלה אשמועין, דאע"ג דהיא מצוה דרבים לא מקדימים.

23. שמות פרק כ פסוק כב. וְאִם־מִזֶּבַח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה־לִּי לֹא־תִבְנֶה אֹתָהּ גֵּזִית כִּי חֶרֶבְךָ הִנֵּפֶת עָלֶיהָ וְתַחֲלָלָהּ:

מכילתא שם. ומה אני מקיים ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו (מלכים א' ו), בבית אינו נשמע אבל בחוץ נשמע כי חרבך הנפת עליה וגו' (מכאן) היה רבי שמעון בן אלעזר אומר, המזבח נברא להאריך שנותיו של אדם והברזל לקצר שנותיו של אדם, אינו רשאי להניף המקצר על המאריך. רבי יוחנן בן זכאי אומר, הרי הוא אומר אבנים שלמות תבנה אבנים שמטילות שלום. והרי דברים קל וחומר, ומה אם אבני מזבח שאינם לא רואות ולא שומעות ולא מדברות, על שמטילות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, אמר הקב"ה לא תניף עליהם ברזל, המטיל שלום בין איש לאשתו בין עיר לעיר בין אומה שומה בין ממשלה לממשלה בין משפחה למשפחה על אחת כמה וכמה שלא תבא עליו פורענות.

רש"י ד"ה ותחללה. הא למדת ששם הנפת עליה ברזל חללה, שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם והברזל נברא לקצר ימיו של אדם, אין זה בדין שיניף המקצר על המאריך (מכילתא). ועוד שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, לפיכך לא יבא עליו כוורת ומחבל; והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים שאינן רואות ולא שומעות ולא מדברות, על ידי שמטילות שלום אמה תורה ולא תניף עליהם ברזל, המטיל שלום בין איש לאשתו, בין משפחה למשפחה, בין אדם לחברו, על אחת כמה וכמה שלא תבואהו פורענות (שם):

מסכת גיטין צ: דאמר ר' אלעזר כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות שנאמר (מלאכי ב, יג) וזאת שנית תעשו כסות דמעה את מזבח ה' בכי ואנקה מאין [עוד] פנות אל המנחה ולקחת רצון מידכם ואמרתם על מה על כי ה' העיד בינך ובין אשת נעורייך אשר אתה בגדתה בה והיא חברתך ואשת בריתך:

ויקרא פרק ג פסוק א. ואם-צבח שלמים קרבנו אֶם מן-הַבָּקָר הוּא מִקְרִיב אֶם-זָכַר אֶם-נִקְבְּהָ תִּמְנִים יִקְרִיבֻּהוּ לִפְנֵי יְהוָה:

תורת כוהנים [ב] דבר אחר: "שלמים" – שהכל שלום בהן;

רש"י שם. שלמים. שְׁמֻטִּילִים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם;

24. שמואל יב יז. ושמרתם את המצות לִי בְּעֵצָה הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת-צְבָאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם:

מכילתא שם ושמרתם את המצות ר' יאשיה אומר, אל תקרא כן, אלא ושמרתם את המצות. כדרך שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצוה, אלא אם באה מצוה לידך עשה אותה מיד.

רש"י ד"ה. ושמרתם את המצות. שְׁלֹא יֵבֹאוּ לְיָדֵי חֲמוּץ; מִכָּאן אָמְרוּ תִּפְחַת תִּלְטֹשׁ בְּצוּנָה, רַבִּי יֵאָשְׁיָה אֹמֵר אֵל תְּהִי קוֹרָא אֶת הַמִּצְוֹת, אֲלֵא אֶת הַמִּצְוֹת – כְּדֶרֶךְ שֶׁאֵין מִחְמִיצִין אֶת הַמִּצְוָה, כִּן אֵין מִחְמִיצִין אֶת הַמִּצְוָה, אֲלֵא אִם בָּאָה לְיָדְךָ, עֲשֵׂה אוֹתָהּ מִיָּד (שם):

אינצקלפדיא תלמודית ערך אין מעבירין על המצות. א. הכלל ומקורו. ושמרתם את המצות, אל תקרי כן, אלא: ושמרתם את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצוה, אלא אם באה מצוה לידך עשה אותה מיד, מכאן שאין מעבירין על המצוות, ויש שלמדו מהפסוק: אורח חיים פן תפלסי, כלומר: לא תשקול ולא

תניח מצוה הקטנה על ידי הגדולה, עשה הראשונה הבאה לידך, כדרך שאמרו אין מעבירין על המצוות איסור זה הוא מן התורה, שהרי למדוהו מן הפסוק, ודרשה גמורה היא, ויש אומרים שאינו אלא מדרבנן, והדרשה היא אסמכתא. ויש מהאחרונים שכתב שלדברי הכל האיסור הוא מן התורה, אלא שהדרשה מהפסוק בלבד היא אסמכתא, ויסוד האיסור הוא משום בזוי מצוה שכשמוניח המצוה שבאה לידו ועוסק באחרת הרי זה בזיון המצוה הראשונה... יש שכתב שקדימה בזמן אינה בכלל אין מעבירין על המצוות אלא בכלל זריזין מקדימין למצוות ובתורת השאלה ושיגרת הלשון בלבד אמרו בהקדמת קריאת המגילה באדר הראשון שהוא משום אין מעבירין על המצוות, והכוונה לזריזין מקדימין.

25. שפת אמת למגילה שם. ראה בסוף.

26. מרדכי עיין הערה 25.

כתובות קח. דתנן תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות.

שקלים פרק ג משנה ד. תרם את הראשונה ומחפה בקטבלאות, שנייה ומחפה בקטבלאות. שלישית לא היה מחפה, שְׁמָא יִשְׁכַּח וַיִּתְּרֵם מִן הַדָּבָר הַתָּרוּם. תרם את הראשונה לשם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁנִיָּה לְשׁוֹם כְּרִכִּין הַמִּקְפִּין לָהּ, וְהַשְּׁלִישִׁית לְשׁוֹם בָּבֶל וּלְשׁוֹם מִדֵּי וּלְשׁוֹם מְדִינֹת הַרְחֻקוֹת:

27. בית יוסף יו"ד סוף סימן תג. תניא היה רבי מאיר אומר גדול השלום וכו' עד סוף הסימן וההיא דג' כתות של מלאכי השרת מקדימים אותו בשלום וכו' איתא נמי בגמרא פרק הנושא (כתובות קג.) כתב בתשב"ץ אומר קדיש על אמו בחיי אביו והר"מ אומר שאין אומר קדיש על אמו בחיי אביו אם אביו מקפיד אפי' עשתה לו אמו צוואה לומר עליה קדיש מיהו נהגו העולם לומר לעולם קדיש אפי' בחיי האב וכתב עוד שיש להתענות ולומר קדיש בכל שנה ביום שמת אביו ובשנה מעוברת בשנה הראשונה יתענה ויאמר קדיש באדר ראשון ובשאר שנים באדר שני ונראה דטעמו משום דסוף שנה ראשונה הוי לסוף י"ב חדש כדאמרינן דמשפט רשעי ישראל בגיהנם י"ב חדש ולא אמרו שנה הילכך י"ב חדש מנינן ובשאר שנים תלי בפלוגתא דר"מ ור"י בפרק קונם יין וס"ל דהלכה כר"מ דאמר דכותבין בשטרות אדר הראשון אדר הראשון והשני אדר סתם כותבין דאיהו סתם אדר מיקרי ובת"ה כתוב שנשאל על מי שנפטר הוריו באדר בשנה פשוטה כשיגיעו שנות העיבור באיזה אדר יצום ויאמר קדיש וברכו בראשון או בשני והשיב יראה דיעשה בראשון וכל שכן אם נפטר בשעת העיבור בראשון שיעשה לעולם בראשון אמנם בהא מודינא דאם נפטר בשנת העיבור בשני שיעשה לעולם בשני וכתב עוד חלוקים רבים בדבר זה יש מתענין ואומרים קדיש וברכו ביום המיתה ויש ביום הקבורה והוא ז"ל הכריע דביום המיתה שפיר טפי: ב"ה וכתב מהרי"ק בשורש ל"א שהרגיל להתענות ביום שמת אביו ואירע אותו יום בשבת ובר"ח יש לדחותו למחר וראיה לדבר מצום גדליה:

רמ"א שם סימן שע"ו סי' ד. מצוה להתענות ביום שמת אב או אם (ריב"ש וכל בו)

רמ"א סימן תב סי' יב. מצוה להתענות יום שמת בו אביו או אמו (כל בו בשם הר"מ וע"פ) ומתענין יום המיתה

ולא יום הקבורה (מהרי"ו סי' קכ"א ומהרא"י סי' רצ"ו והאחרונים) אם לא מי שהיה אצל הקבורה ולא אצל המיתה (בקבלה מפי זקן מופלג מוהר"ם לנדא) ואם אירע יום זה ביום שאין אומרים בו תחנון אין מתענין כלל ואם מתו באדר ונתעברה השנה העיקר להתענות באדר הראשון (ת"ה סימן רצ"ד ומהר"י מינ"ץ) אע"פ שיש חולקין כך הוא עיקר ואם מתו בשנת העיבור באדר הב' מתענה גם כן בעיבור באדר השני (ג"ז שם) ועיין באורח חיים סי' תקס"ח סעיף ז' ועיין לעיל סימן שצ"א דאין לאכול בסעודה בליל יום שמת בו אב ואם. ואם חל תענית זה בערב שבת דינו כשאר תענית ועיין בא"ח סימן רמ"ט מיהו אם בפעם ראשון השלים ינהוג כן כל ימיו :

(29) שדי חמד אסיפת דינים מע' אבירות אות צו. עיין בסוף.

(30) בית יוסף עיין הערה 27.

שולחן ערוך או"ח סימן תקס"ח סי' ט. אם אירע יום מיתת אביו בשבת או בראש חודש ידחה למחר: הגה ואין נוהגין כן אלא אין מתענין כלל וכן בשאר ימים שאין בהם תחנון:

(33). מג"א שם ס"ק כ. באדר שני. דדמי למי שנדר עד אדר דאם ידע שהשנה מעוברת אסור עד אדר שני וה"נ הוא ידע (ב"י מהרי"ו) וקשה דהרב"י כתב ב"ד סי' ר"כ ס"ח דלהרמב"ם הוי דינא הכי אבל רוב הפוסקים ס"ל דאפי' ידע שהיא מעוברת הוי עד אדר ראשון ועוד ק' התינוח אם שנה ראשונה לא היתה מעוברת והתחיל להתענות באדר אז דמי לנדר אבל אם שנה ראשונה מעוברת ובא לימלך באיזה אדר יתענה היאך נעשה ול"נ להביא ראיה מדאמרי' בתענית דף י"ח ע"א לחדש מעובר ופרש"י דהשנה מעובר' כו' משמע להדיא דנוהג באדר שני וגם אמרי' התם ע"ב דיום טוריינוס ויום נקנור כלם נוהגין באדר שני דאלת"ה לא פריך מידי מפורים ע"ש א"כ גם יום שמת בו אביו יש לנהוג בשני ובת"ה מביא ראיה לנהוג בראשון מדאמרי' פ"ק דמגילה דקריאת המגילה בשני משום דמסמך גאולה לגאולה עדיף משמע דאי לאו האי טעמא עבדי' בראשון ע"ש ובתשו' מהרי"ל סי' ל"א דחה ראי' זו משום דמגילה ס"ד למיעבד בראשון דאין מעבירין על המצו' ע"כ ובגמ' משמע דאי לאו קרא הוי עבדי' פורים בתרווייהו ע"ש ואפשר דגם ימים הכתובים במ"ת נהגו בשניהם וכ"מ קצת בס"ס מ"ת שכת' אין בין אדר ראשון לאדר השני אלא מקרא מגילה וכו' משמע שבא לאורויי שכל הימים הכתובים במ"ת נהגו בשניהם ועוד ד"ד וט"ו אסורים בהספד ותעני' בשניהם לכן מדינא יש להתענות בשניהם אך כיון שיום שמת בו אביו אינו אלא מנהג א"צ לעשות אלא כמו שנהג בתחלה דמעיקרא אדעתא דהכי קביל עליה אבל מי שנדר להתענות יום שמת בו רבו וכדומה צריך להתענו' בשניהם כנ"ל ועבי"ד סי' ת"ב בש"כ וט"ז ובכ"ה בשם הר"ש הלוי סי' ו' כתב דיש להתענו' בראשון ובס"ח סי' תשי"ב כת' א' מת אביו באדר ראשון והיה מתענה בשנה פשוטה בשבט ובאדר עכ"ל ול"נ דלכ"ע האבלים א"צ ליתן לו קדיש אלא פעם א' וכיוצא בזה כתב במט"מ בשם רש"ל מי שאינו יודע יום שמת בו

(28). ב"ח ג או"ח סימן רמ"ט סי' ז והמתענין יאר צייט אם בתחלה כשהתחיל להתענות אירע ביום ו' יזהר שיקבל עליו שלא ישלים דיאר צייט הוי כמו נדר כדתנן בנדרים הריני כיום שמת בו אבא כיום שמת בו גדליה וכיון שלא השלים בתחלה שוב א"צ להשלים אבל אם אירע בתחלה בימות החול והשלים נעשה כנדר וצריך להשלים אף אם יחול אח"כ ביום ו':

ט"ז סימן רמ"ט ס"ק ג ולענין תענית יאר צייט כ' רש"ל בתשו' סי' ט' דנהגו להשלים בע"ש רק שהוא היה מקובל באם אירע יא"צ הראשון בע"ש אז המנהג שלא להשלים ונתן טעם לזה ע"פ תשובת מהרי"ק דיום שמת אביו חשוב כמו נדר ובשבת לא חל הנדר אלא דאם חל בחול אז חל הנדר וחייב להשלים גם בע"ש וסיים וראייה דהא אפי' מי שקיבל עליו התענית סתם בע"ש מחוייב להשלים ע"כ. ולענ"ד תמוה דמ"ש אותה שעה שחל השבת מיום השבת דפטור מתענית זה אע"פ שכבר התענה בחול ותו דהא לא מקרי דרך נדר אא"כ הי' בדעתו שינהוג כן לעולם כמבואר ב"ד סי' רי"ד ותו מדהביא ראיה ממקבל תענית סתם דחייב להשלים ואנן לא קי"ל הכי כמ"ש כאן רמ"א ע"כ אני אומר דהמיקל בדבר שלא להשלים בע"ש לא הפסיד בפרט מי שמצטער בתעניתו לא יצטער בהתחלת שבת ועוד נראה דמ"ש בגמ' הני בר בי רב דיתבי בתעניתא בכל ע"ש והטור הביאו היינו דוק' באותן שמכירים בעצמן שאחר התענית יהיו תאבים לאכול משא"כ באותן שהם חלשים אחר התענית והאכילה אינה נוחה כל כך עליהם לא יתענו וראיה מסי' תרפ"ו לענין פורים שחל ביום א' עיין מה שכתב שם:

שו"ע רבינו שם עיין הערה 20.

שו"ת חתם סופר או"ח סי' קס"ב. ראה בסוף.

אביו יברור לו יום א' אך אל יסיג גבול לומר קדיש, ומי שמת אביו ביום ראשון דר"ח כסלו ולשנה הבאה חשון חסר ור"ח כסלו אינו אלא יום א' צ"ע מתי יתענה אם בכ"ט לחשון שהוא יום א' לפני ר"ח כסליו דהא לעול' יום שני עיקר שמונין מועדות משני או נימא דעכ"פ הוי שם ר"ח עליו ולכן יתענה בר"ח ובא"ע סי' קכ"ו יש דיעות אם יום ל' נמנה לחדש העבר או להבא ונ"ל דאם שנה ראשונה היא חסרה יקבע בכ"ט לחשון דבאמת משמע בגמרא דנדריים דיום ל' הוא נמנה לחדש העבר (עמ"ש סי' נ"ה ס"י) אבל כששנה ראשונה היא ג"כ מלאה א"כ צריך ליקבע היום בר"ח ולכן אף בשנים הבאים אחריהם אף שהם חסרים יקבע בר"ח דה"ל כמו נדר דאזלי' אחר לשון בני אדם כמ"ש מהרי"ל ומהרי"ו ועבי"ד סי' ר"כ, ואם מת ביום ראשון דר"ח אדר יתענה

לשנה הבאה ביום ראשון דר"ח אדר ראשון ולא בכ"ט בו דלעולם אדר ראשון עומד תחת אדר שני:

מחצית השקל שם ד"ה ובת"ה מביא ראייה לנהוג כו' וז"ל בשמעתא דאין בין. פליגי רשב"ג ור"א ורשב"ג סבר כל מצות הנוהג' באדר אין נוהגים אלא בשני. ור"א סבר אין נוהגים אלא בראשון. ופסק תלמודא הלכתא כרשב"ג. ופריך עליה התם בשלמא ר"א מסתבר טעמיה דאין מעבירין על המצות. אלא רשב"ג מ"ט. ומשני כדי לסמוך גאולה לגאולה פי' גאולת שושן כו' אבל כל היכי דלא שייכי הני טעמי דלסמוך גאולה לגאולה. לעולם אזלינן בתר טעמא דאין מעבירין על המצות. ונידון דידן לא שייך מידי לסמוך גאולה לגאולה. לכך אזלינן בתר טעמא דאין מעבירין על המצות ויעשה בראשון עכ"ל:

(ז) **פִּירְשֵׁי** שְׁבַהֲרִי"ף לֹא עָשָׂהוּ רַשִׁי עָלְמוֹ אֲלֵא לְקוֹחַ הוּא מַרְשִׁי שְׁבַהֲשָׁם לֹא יִדְעָנָה מֵאֵן הוּא הַמַּחֲזֵר כ"כ
הַרְבֵּי יָד מִלֵּאכִי בְּכֻלֵּי רַשִׁי אֹת ה' וְלִמַּד כֵּן מִדְּהַזְכִּיר בְּפִי הַגִּל
אֶת רַשִׁי בִּפְי' כָּל הַכִּלִּים גְּבִי אֲסוּבֵי יוֹקֵי עִי"ש וְעִי"ן מִשְׁק בִּיתִי
בְּכֻלֵּי רַשִׁי אֹת כ"ה וְעִי"ע רַשִׁי **סוֹכֵס לִי** סוֹף עִי"ב ד"ה נִיטְלָה
בִּזְכָּנָהוּ וְכ"מ דָּף פ' ע"א ד"ה מוֹסֵ זֶה וּבַחֲלוּץ מ"ה ע"א ד"ה
נִפְתַּחְתָּה כְּמִין דָּלָה וּבְדָף ס"ז ע"ב בְּקוֹקֵי־אֵנִי אֲסִירִי וּבְכֻלָּהוּ דוֹכְתִּי
הַגִּל מִזְכִּיר בְּפִי הַגִּל אֶת רַשִׁי ז"ל וְכֵן בְּפֶרֶק כָּל הַנִּשְׁבָּעִים ד"ה
דְּוֹקָא סִפְרָא דֶּאֱגִדָּתָא מִבֵּיא גִירְסַת רַשִׁי וְהַרִי"ף עִי"ש וּמֵרֵן חִיד"א
בְּבִרְכֵי יוֹסֵף א"ח ס' ט"ו אֹת א' הַחֲלִיט ג"כ דִּאיֵנוּ מַרְשִׁי וְהַשִּׁיג
עַל סַרְבָּנִים שִׁיחֲסוּהוּ לַרַשִׁי וְהַזְכִּיר דְּבִרֵי הָאֲר"ר שֶׁהַזְכִּיר בִּי"מ הַגְדוֹל
שֶׁסָּ וְעִי"ן לִרְבֵּן בְּתַרְאֵי הַרְבָּנִים **פָּתַח הַדְּבִיר** וְחִינָא וְחִסְדָּא גִר"ו
סוּבָאֵל דְּבִרְיָהֶם בְּפֶה־ד' ח"א דָּף י"ט ע"א וּבְחִינָה וְחִסְדָּא דָּף י"ב
ע"ד וְעִי"ן לֵה"ה פ"ז מִהֲלֻכּוֹת יו"ט הִי"ג וְלִמֵּרֵן הַבִּי בְּסִי' סִקְמ"ה
בְּדִין כְּתִיבָתָה גַּט בְּחוּס"מ שְׁכַחַב בְּשֵׁם רַשִׁי דְּוֹקָא בְּדִאֲיָכָא עֵיגוֹן
וְחִינּוּ בְּרַשִׁי שְׁלִפְנִינוּ אֲלֵא בְּרַשִׁי שְׁבַהֲרִי"ף נִרְאֶה מִזֶּה דְּמִיִּחְסִים
פִּי הַגִּל לַרַשִׁי וְעַמ"ש **בְּמִשְׁק בִּיתִי** הַגִּל בְּשֵׁם הַרְבֵּי מַחֲנֶה לְוִיס
דֶּה־פִּירוּשׁ אֲשֶׁר סָבִיב הַרִי"ף הִיָּה בִּיד הַרָא"ש וְהוּא מִהַדּוּרָא אַחֲרֵת
לַרַשִׁי וּבְרַשִׁי שְׁבַהֲרִי"ף פ"ד דְּמִגִּילָה קְרוֹב לְסוּפּוֹ הִבִּיא דְּבִרֵי רַשִׁי
עַל סֹדֶר נִשְׂיָאוֹת כְּפִים:

בית הפך ומשחא משום דמסלשל ועי' במ"ש רבינו צפי' המשנה
בכלום שם במשנה י"א משמע ג"כ דס"ל דמאי דמשחא הוא
גזירת רב' ועי' בגיטין דל"ז גבי פרוזבול דכותבין על תנור
היכא דיש לו רשות להעמיד את התנור על הקרקע, ויכיר' בסו'
שבועי' אמ"ס דגס כגד תלי' צפונות' דכוורת ור"ל בית נר של תנור.
כבר כתבתי לעיל דמה דפליגי רבינו ז"ל עס הראב"ד ז"ל
בהבנות לכך ס"ל להראב"ד ב"ה רוצה פ"ח ה"ו במ"ס
וכן משוין ר"ל דרבינו ז"ל דייק שם בתחת הפרשתן דהנה
מבוא' בתוספ' שם דאם נפלה, חוזר ובוטא אף שלא
במקומה ואלף שלא בלוחו השבש ס"ל להראב"ד ז"ל דגס אז
לריכ' טיהו משולכיס, דכיון דס"ל דהדבר הוא דבר נמשך,
לא עבר פסק ולכן גס אז לר"ך כן דהוי כמו הצדלה
נמשכת, ולכן עדיין שם השבש עליו.

הל' י'. נמלא רובה כו' והורגים כל אלו, והנה *
אם היו שם אדם שריפה שבעד עבודה זרה ודאי איתו
משלום לרוב דאין דנין אותו עי' סנהדרין ד"ח ועי' מכות
ד"ז ע"א בתוספות ד"ה כמכחול ע"כ והנה באמת בהך
דב"ק דפ"ד ע"א מבוא' דשריפה משום דאי אפשר לקבל
עליו עדות כשמשחא דאמרינן בסנה' רק משום דאיתו בגדר
מיתה ובגדר נכרא קשילא ע"כ דמדתה שם זה לסמוך בסמו'
ועי' בדברי רבינו צפי' נקין ממון פ"י ה"ו שכתב' הס
הגיפוס, ובאמת לפי המבוא' בדברי רבינו צפי' סנהדרין
פ"ד ה"ח מבוא' דגס דגבי שארי מצ"ד דאף דיוכל להרגו במיתה
אחרת אף רק גדר מיתה, ועי' מכות ד"ב ע"א צפי' ר"י ע"כ, אבל גבי
רוצה אז בכל מה דאפשר וא"כ גבי שריפה, רק גדר מיתה
לא הוי ולכן לא אפשר אצל צפונות' דלר"ך לקיים הדבר בכל
מה דאפשר אז לר"ך שעס כל הוזה וזה נקט שם בסנה' ובדברי
רבינו פ"ב מה'ל' רוצה מחמת גדר הוזה שם ר"ל כך
דעדים יעידו עליו לא גדר נמר דין רק לגדר ובערת הרע
דעיקר כמ"ס רב"י שם בסנהדרין דהך דזעזעת הרע הוא
לא מחמת דין רק מלאות אחרת ולא כמ"ס התוספ' דהך
צפי' צ"ד ר"ל שראו ציוס דוס לא שייך כלל לגדר עדות
ועי' בדברי רבינו בהלכות עדות פ"ב ה"ו ז' גבי עדות
שהעידו על שריפה כו' ושם י"ל דר"ל דמיידי שנטעה
שריפה לאחר שהעידו עליו, אף היכא דלאחר נמר דין
נעשה שריפה אז י"ל דהורגין אותו בגדר ובערת את הרע
א"כ י"ל דגבי עיר הנדחת היכי דעבד ע"ז לאחר שהזהר
רובה אז י"ל דנהרג ולא גרע מקמיט ובאמת עי' תוס'
סנהדרין דמ"א דכתבו שם דעיר הנדחת בעי התראה בדי'ם
ואי ובאז'ת הא מבוחר במשנה בדק"א ע"כ דלר"ך עדים
והתראה לכל אחד אף ר"ל כך דהוי דין דמתחילה לר"ך
להתרות לכל א' מהם התראה בתחייבו מיתה ולאחר דאמר
לר"ך לפרש המיתה לר"ך גס כן לפרש בתחייבו סקילה
רק לאחר שרוב העיר נתחייבו סקילה ע"ז שטעמו ע"ז אז
הל עליהם דין עיר הנדחת ואז נהרגים הם ואותם שטעמו
לאחר שכבר נעשה עיר הנדחת זה ר"ל התוספות דמנא
לן זה וגס באמת אז באז'ת התראה מתריין להם דאו
חייבים רק הרג ועי' בספרי פרשת ראה פסקא ל"ד במה
שאמר שם מניין שלא ירד וילא כו' ומה ר"ל, אף כך,
דלשונת רבינו דגס דגס קמיט הורגים וכן נכוס אף שם
עבדו כלל וזה רק בגדר כל כל העיר והנה ודאי אס
צרחו לעיר אחרת אין לר"ך להרגם ולא דמי להך דמכות
ד"ז ע"א גבי צרה לאחר נמר דין דבאן באמת לא חשאו
כלל וקמיטם לאו בני עונשים הם ועי' בספרי
פרשה שלח גבי מקושש דיליף שם התראה בשבת מקל ומומר

מע"ז

בזמן החורבן יהי' שייך לשבש בזמין ועי' שו"ע דף מ"ח
דנבי' לא היו כלל ערי מרגש, וזהו דאמר ירמיה' להקב"ה
מה זה המכירה, הרי כבר איתו שלום כלל אף זה תליא
בהך מחלוקת צפונות דע"כ דבזמן החורבן מ"מ חלק מוצח
קיים, דאלו ית' לא שייך כלל גדר זמן והכל כנקודה וחוס
השערה כמצי' בתוספ' דעדות פ"ב וא"כ גס אז יכנו כיון
דלעמוד אי"ה יהי' הוי כאלו יס גס עכשו וכן גבי ערי
מקלש ערי כהנים וזה מחלוקת ג"כ בירוי' כתוב' פ"ו ה"ה
בילדה אחת כו' אס אומרים לפרנס ללוות, ור"ל כך דע"כ ברש"י
מנולה ה' ע"א ובר"י שם מוכח דהאומר שובא קרבן לזמן
פ"א אס הובא קודם לא ילא, ולכן ס"ל לר' אמי דאי' ללוות
וא"כ יפרשו מן הנדרים שנדרו אז דא"כ נמלא שנתקיים
הנדרה קודם זמן קביעות הנדר, ועי' בירוי' נזיר פ"ד ובפשוט
פ"ד דלר"ך שיקדים החיוב להקדבן ולא הקדבן להחיוב, ופרמ"ס
צפי' גירושין פ"ב ה"ל ג' וכו' וכו' לר' דלא איכפת לן
דמרי דמיעדי קיים ואלו ליכא גדר זמן וכמ"ס, ועי' בהך
דסנה' ב"פ חלק דק"ה דגס נכסודגלר הוא עבדי ע"כ,
וזה ר"ל הקב"ה שם בתשובה שהיב לירמיה' כל בשר כו' דהוה
יליף בירוי' במיין פ"ג דאף ב"ג אס גידף לר"ך ג"כ לקדמו,
דכל בשר ר"ל הסנה' פרשית וגס בב"ב וא"כ לר"ך לקדמו
גס על גירושין, וא"כ גס נכסודגלר תחת הסנה' הקב"ה
הסנה' פרשית וזמון כנקודה ושייך גס עכשו ערי כהנים
ושפיר הוי מכירה.

הל' י'. אין אחת מערי מקלש כו' כבר כתבתי
צוה צ"ח דרבינו למד זה מירושלמי דתוספ' פ"ב גבי ענלה
ערוסם ובדברי רוב י"ל דלכן מדויק קרא צפונות' ואתחנן
דנראה שם צפונות דעדת קרא דהביתם לא נכלשו
רק של דתן ואצרים ולא של קרא ע"כ צקרא ובגירא
סנהדרין דק"י הוי שם צפונות' אס קרא הוי מן הצפונות
אז לא דהנה צפונות' כאן מבוא' שם דהוי גדר עיר
הנדחת דגס נכסי דבשים שצוץ נאצרו והנה קי"ל בסנה' ד
דקיי"ב דקדשי עיר הנדחת יגנונו והנכספים שבעת קרא
לא נענשו רק בצביל זה שטעמו דהוי מיתה פורי שחוט
ונכסיהם ליורשים עי' צ"ב דקיי"ב ע"כ דלא משמע כן
ולכן המחמה שלם נעשה לפי לאוצר אצל של הצפונות
המחמה ג"כ אסורים אף מקרא משמע דגס מחמה של קרא
נעשה לפי ע' בספרי פ' קרא ולפי דברי רבינו י"ל כך שלמי המבוא'
צפונות' דק"י במדבר הוי מחמה לוי גדר ערי מקלש אס
כן הצתים שלם הוי שייכים גס להרואחים ולכן הצתים
של קרא לא נכלשו דקרא ה' במחמה לויס ובזב י"ל דגס
על קדוש שלו לא חל גדר כללה דהקדשים אינם שטונים
גניזים רק מחמת דבעלה להבית ובגי קרא לא שייך זה
ועיין צימא ד"ב גבי משות' בלא הוי נושלים שבר' בירוי'
עי' בתוספות מנולה דכ"ו ע"א.

ובהך דב"ב דג"ג ע"כ גבי צונה פלשרין נכסיו הנר
כו' ובדברי רבי' פ"ב מה' זכ"ה ה"ג דהשני שוכה את הקרקע אס
גס הפלשרין שייך לו ע"כ צה"ח, ועי' בערלה פ"א בירוי'
שם גבי נושע צפונות' אס הוי הנעשיות כמו נושע לרבים
ע"כ, ובמה דפליגי ר"א ורבנן בסוף בטיעות וצפונות' וכו'
גבי כוורת ומוקי דה' בירוי' שם ובתוספ' שוקלין דמיידי שטעמו
ע"כ קרקע ע"כ וב"ב דס"ו ודס"ה ע"א גבי תנור ע"כ שם
בתוס' אס לא הוי מחובר אז מה דקיי"ל דמשחא הוא בגדר
חידוש, ע"י שבת קכ"ה ע"א, ובדברי רבינו צפי' שבת
פכ"ה ה"ל י"ג ע"כ ובכלום פ"ה מ"ג גבי בית הפך כו' ע"כ צה"ח
על מ"ס רש"י ז"ל בשבת דמ"ה ע"כ דרק תנור הוי חידוש ולא

שם במשנה זמן עלי כהנים, לכאורה נראה לפרש
 דהקרבן שהיו מביאין עם העלים היו
 מאחרין אבל העלים למה לא יתנו בשבת כיון שהם לזורך
 הקרבנות, אבל מלשון הר"ן שכ' שא"י להקדים משום דווס
 שלפניו של הקודמין היא משמע שמפרש דקאי על הבאת
 העלים ולפמ"ש א"ש עפי דהטעם דאכתי לא מטי זמן
 חיובא קאי אקרבן של העלים דהואיל והבאת העלים בשבת
 היא א"י להקדים הקרבן קודם הבאת העלים ולכך מאחרין,
 [ולפי' הי"א שהביא הריטב"א **בתענית (כ"ו.)**] :היו מצערים
 העלים בפני עצמם על המזבח ביום שהביאום ודאי א"ש
 דפשיטא שאינו דוחה את השבת, ועי' דרי"ף ורא"ש שהביאו
 תוספתא דגם תרומת שקלים מקדימין וקשה למה לא היו
 תורמין בשבת דאפי' אי נימא דחשיב כהפרכת תרומות
 ומעשרות הא אין שבות במקדש [דאפי' אם לא היו תורמין
 בעזרה גם בהר הבית אין שבות כמ"ש השעה"מ בה' עבודת
 יוה"כ ע"ש] וגם מה תיקון יש בזה, ואפשר דכיון דהתורם
 מוכה לאותן שעתידין להביא חסוב תיקון מ"מ קשה כנ"ל,
 ובפרט למ"ש בירושלמי דשקליה (פ"ג ה"ב) דמצרכין על
 התרומה א"כ נראה דמ"ע היא ודאי קשה למה תדחה מומנה
 מיהו נראה שהיא רק מלוא דרבנן דהא בג' פרקים תורמין
 ומ"מ מצרכין כמו בכל מלות דרבנן, ובמאירי ראיתי שכתב
 לפרש דתרומת שקלים היינו הא דשלחנות או הא דמשמיעין
 על השקלים ע"ש ואפשר דמכח קושיא הנ"ל פי' כן ול"ע:

תשובה קסב

שלום וכ"ס לה"ה הרב המופלג ומפורא כשי"ת ברו"ה שלמה
ב"י אב"ד דק"ק האלישטאבע יע"א:

ע"ד מי שנפל לו ספק ביום יא"ל שלו וכבר התענה כמה שנים
ועתה שכה אס הוא ביום כ"ה או כ"ז סיון וקשה עליו
לשכח תענית ב' ימים רגופים מה יעשה, ולפע"ד פשוט דיתענה
ביום הראשון וישאל על נדרו ביום שני בין למ"ד התענית משום
דלא לרעו מחלי דנפשי וצ"ל למ"ד משום כבוד אביו להקל לו מדין
של מעלה, אע"ג דלא שייך ככה זריחין מקדימים למאות כבוד אב
דברי אנו מסופקים איך היום שהאב לריק לאותו הכבוד איך
יום הוא יום דיוו ולא שייך הכא זריחין לכבוד אב, וגם לא שייך
אקדומי פורענותא לא מקדמין כדאמרינן [מגילה כ' ע"א] בע"ז
מאחרים אפ"י שכיב ראוי לקדימו כי בבקדמה יכ"י עכ"פ
בתוך ימי אב"ל ז' ח' ע' אב משא"כ במאחרים ליום יו"ד אב למאן
דלא חש לרובו של ה"כ שבו נשרף [ע"י תענית כ"ט ע"א] אי"כ
כבר עבר זמנו, וכבר כתבתי במק"א א דכך מ"ד ס"ל כיון שצאו
בס פריטים נהגנו במס' ע"ז ג"כ ע"כ, וא"כ מכיון שהודלק ביום
ב' מיד נחשבה קדושתו ואין מקום ליום יו"ד ועל כן הוה ס"ל
לרבי פ"ק דמגילה [כ' ע"ב] כיון דנדחה ידחה ואפ"י קור"ל
מאחרים ולא מקדימים, מ"מ ככה לא שייך זה, בשלמא בהם
אנו קובעים לנו יום אב ותשובה ומאחרין ולא מקדימין, אב
ככה מי יעלה לו השמימה אס אמת הוא קמא שמיא שמת ביום
כ"ה מה וישל תעניתו ביום כ"ז. וי"ל דתענה ביום כ"ה, דאפילו
לו יכיה למחר שמת ביום כ"ו, מ"מ כרי מקדים תפלה ללרע או
ללרע עמנו דלא לרעו מחלי למחר או להקל מאביו דיו למחר,
אב להחשנות רק ביום כ"ז אס קמי שמיא גליא שמת ביום כ"ה
וכבר איתרע מחלי של זה וכבר נדון זה בדינו ומה שעבר עבר,
אמנם מ"מ לכשיגיע יום שאחריו אי הוה רק ספק דרבנן ביינו
אומרים כיון שכבר התענה בראשון שוב הוה לי ספק דרבנן
ולקולא כמו שכתב הר"ן פרק קמא דמגילה [ג' ע"ב ד"ב ולענין]
ועין במ"ל פ"א א' מה"י מגילה א, אך ככה מזהב דאורייתא נדר
הוא דאורייתא אפ"י שאינו קונס מ"מ קבלת תענית וכל קבלה
מזהב דאורייתא הוא מצפ"ק זו לדקב וכמ"ש הר"ן פ"ק דנדרים
ח' ע"א וכעין קבלת חירות, וע"כ ביום כ"ז כ"ל ספק דאורייתא
וישאל על נדרו כמ"ש מג"א [ס"ה תקנ"ב ס"ק י"ז] בערב ע"כ.
ור"ל אפילו אי הוה יום כ"ז מובחר, מ"מ זריחין מקדימים לשב
אל כ' בתענית ובתפלה וקידוש שמו צרכים כדעת הרד"ק ח"א
ס' י"ג ודנא כח"ל ס' ק"ו, וכבר הארכתי בזה במ"א ו', ודלא
תיקשי מפ"ק דמגילה וי"ז ע"כ דמשום מסמך גאולה לגאולה
מצדדים אדר ראשון ועושים בשני, הכס תחלת חקנה של אנשי
כנ"ג שחקנו לעשות פורים תקנוכו בזמן המוצאח ולמיתח
לצבור לא חיישין, אב אחר שכבר הוטל מזהב אבצרח אין לו
לפלס חריות עדיף, על כן בין לענין תענית וכדלקח נר יעשה
ביום כ"ה, אך קדיש בעלי היא"ט ידמוכו מדחי אל דחי וכו' וכו'
יתוס לנפשו לומר שום מחזור צרכים ויאמר קדיש ב' הימים אך
האבלים ידחו לו ע"כ יאמר קדיש ביום ראשון אס אין כאן יא"ל
כמוצן, ואין להאריך יותר:

כ"ד החותם בשם שלום פ"ב יום ה' ע"י למב"י תקנ"ב לפ"ק:

משה"ק סופר מפא"מ

צו **א** חל היא"ל ביום שבת זכורני בצרור דבשיק"ו ירושת"ו מוהנים לעשות הלמוד (שמוהנים בכל תשלוש שנה) כליל ו' או ביום ו'. והקדישים בזמן התפלות ביום שבת חבל תענית יא"ל חייני וזכר אש מוהנים להקדימו ביום ו' או לאחזרו ליום א' ועיין להרב המגיד בול"א ח"ג ד' פ"ב ע"ב שם הרב עה"ד יו"ד סי' ל"ו אות ל"ה בשם הרב פני אהרן להקדים הלמוד והקדיש והתענית ביום עש"ק וזאת כשחל עש"ק באחזרו חג או ר"ח וכיוצא שאלו מאחרין התענית ליום א' ואף דהרב שו"ג בסי' תקס"ה ס"ק כ"ב כ' (עמ"ש הרב מוהרש"ל בהבאתי לעיל אות ל"ג) דלפי מ"ש בעצם התענית משום דאיתרע מזליה וכו' א"כ תענית זה מה עושה כל שאינו בו ביום ע"כ מ"מ מסתברא כדברי הרבנים הנז"ל דהיכא דאי אפשר לעשות ביומו יש להקדים ועדיף מלאחזרו וכ"ש משלל לעשות כלל ואפשר דבזה"ל גם הוא ז"ל מודע. וכן מתבאר מדברי הנ' חז"ס סי' קס"ב דעדיף עפי להקדים התענית והלמוד ודיכא דמסופק אם הוא ביום א' או ביום ב' יעשו ביום א' כי זרזים מקדמין וכו' עי"ש והכי מסתברא וכן נראה קצת ממ"ש בקונטרס בן אברהם המובא להלן ועיין חז"ס סי' י"ד ד"ס עד ודו"ק וס' פני אהרן ועה"ד חמ"א לראות אם הזכירו סדרת הרב מוהריק"ו ופס' מרן בסי' תקס"ח ס"ע ועיין מסגרת השלחן סי' ת"ב. והרב יפה ללב נדו בת"ב הגד"מ סי' תקס"ח אות ג' נמשך אחר פסק מרן ולא זכר מכל הנז"ל ועיין להרב בתי כנסיות **שם**. וכ' ביפה ללב בשם ס' אור הישר דאם חל היא"ל בשבת וביום א' הוא ר"ח וכיוצא **ידחה** לגמרי והוא מרו כחב דנ"ל דיתענה ביום הששי עי"ש באות ו' וקו"ת שלא **ראה** מ"ש הרב ב"כ הג"ל דהסגו בזה בידחה לגמרי ואינו מתענה כלל ויעש מעשים לחלק מה בין זו לתענית בכורות שחל בשבת שמוהנים כמ"ד דמתענה ביום א' ומרן החבי"ף בחיים ביד סי' קכ"ה אות מ"ג כ' דאם יש ב' אחים יתענה הא' ביום ו' והב' יום א' וגבון הוא ומי שהיא"ל שלו ביום א' אדר וחל בשבת דמתענים לום אסתר ביום ה' העלה הרב מוהרי"ן יעו"ש בקונט' שם בן אברהם סי"ב דעולה לו תענית יום ה' גם בשביל היא"ל וא"ל להתענות ביום ו' :